

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบความเหมาะสมกระบวนการบริหารงานวิชาการที่นำไปใช้ในสถานศึกษา จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และประเมินความพึงพอใจต่อการนำกระบวนการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาเป็นต้นแบบไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินงานวิจัยได้ใช้องค์ประกอบของการบริหารกระบวนการอย่างมีคุณภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพ สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการปรากฏ ดังนี้

1.1 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดแข็งที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารงานเป็นระบบ มีการตรวจสอบ ปรับปรุง พัฒนาเป็นปัจจุบัน ทันสมัยสอดคล้องกับผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน จุดอ่อน ได้แก่ โรงเรียนมีครูน้อยบางครั้งมีภาระงานมากจึงทำให้สอนได้ไม่เต็มที่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจตัวชี้วัด การบริหารจัดการศึกษา สำหรับสิ่งที่เป็นโอกาส ได้แก่ โรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งการเรียนรู้ มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานอื่น ในส่วนที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทำสวน ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานนโยบายด้านการจัดอัตราครูต่อนักเรียน

1.2 ความต้องการในการบริหารงานตามกระบวนการบริหารงานวิชาการ ในด้านกระบวนการดำเนินงานวิชาการมีความต้องการในกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้การจัดทำทะเบียน และวัดผลประเมินผล การบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาควรพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เป็นต้น สำหรับความต้องการการบริหารตามกระบวนการ ได้แก่ ในแต่ละกระบวนการจะต้องมีการวางแผน การลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขทำงานเป็นทีมประสานความร่วมมือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน บุคลากรได้ศึกษาอบรมดูงานตามความถนัด ความสนใจ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดในสถานศึกษา และพัฒนาคณะกรรมการบริหารงานวิชาการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น

1.3 การออกแบบและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยการออกแบบและพัฒนาด้วยการชี้แจงแนวทางการจัดการกระบวนการตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ และการบริหารกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พบว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 2 กระบวนการหลัก ได้แก่

1.3.1 กระบวนการดำเนินงานวิชาการ (QBP1) ประกอบด้วยกระบวนการวางแผนงานวิชาการ (QWP1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (QWP2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (QWP4) กระบวนการวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน (QWP6) กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (QWP5) และกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ (QWP3)

1.3.2 กระบวนการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ (QBP2) ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศการศึกษา (QWP7) กระบวนการแนะแนวนักเรียน (QWP8) กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (QWP9) และกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการกับชุมชน และองค์กรภายนอก (QWP10)

1.3.3 ผังกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพทั้งกระบวนการหลัก 2 กระบวนการ และกระบวนการย่อยแต่ละกระบวนการมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (PLAN) การดำเนินงาน (DO) การตรวจสอบ (CHECK) และการปรับปรุง (ACT) มีดัชนีคุณภาพกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ควบคุมเพื่อการบรรลุผลตามดัชนีวัดคุณภาพ กระบวนการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการสร้างคู่มือการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้คู่มืออย่างมีคุณภาพที่ครอบคลุม วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำจำกัดความ หน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการบริหารงาน ผังกระบวนการ และระเบียบวิธีปฏิบัติตามกระบวนการและมีความเป็นไปได้โดยมีมติเอกฉันท์

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการนำกระบวนการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า ผู้นำกระบวนการ ไปใช้มีความพึงพอใจโดยภาพรวมต่อกระบวนการบริหารงานวิชาการ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการ ด้านความรู้ความเข้าใจ และการนำไปใช้ประโยชน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.สภาพก่อนการออกแบบและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ได้มีศึกษาสถานการณ์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดการบริหารจัดการศึกษา ความเข้าใจของครูยังไม่ตรงกันเนื่องจากไม่มีระบบแบบแผนที่หน่วยงาน ขาดความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นด้านวิชาการ มีคณะกรรมการบริหารงานบริหารงานวิชาการแต่ขาดการประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผน และบางโรงเรียนไม่มีคณะกรรมการบริหารงานที่ชัดเจน จึงเห็นควรให้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการออกแบบระบบบริหารกระบวนการอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการคุณภาพเป็นกระบวนการจัดการระบบคุณภาพ ที่ประยุกต์เอาระบบคุณภาพมาใช้ในการจัดการกระบวนการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของลูกค้า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมมากที่สุดที่ใช้ต้นทุน และค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันยังเป็นการปรับปรุง

กระบวนการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ช่วงโชติ พันธุเวช ,2552,31) ประกอบกับการบริหารงานวิชาการจะต้องหาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพวิชาการ ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร การวัดและการประเมิน การจัดทำคู่มือการบริหารงานวิชาการ (เกศสุดา ไกรนรา,2554,78)

2.สภาพการออกแบบและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ การออกแบบกระบวนการได้เริ่มจากการศึกษาสถานการณ์ให้เข้าใจบริบทของการบริหารงานวิชาการขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ประกอบกับศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับความต้องการการบริหารงานตามกระบวนการบริหารงานวิชาการทั้งในส่วนของกระบวนการดำเนินงาน วิชาการต้องการให้มีในการดำเนินงานของสถานศึกษา และความต้องการของการบริหารงานตามกระบวนการผนวกกับการวิเคราะห์ข้อบ่งชี้ และภารกิจของการบริหารงานวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการในมุมมองเชิงระบบของแนวคิดการดำเนินงานในหมวดต่างๆ ของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่ระดับความสำเร็จของการดำเนินการและพัฒนาหน่วยงานภาครัฐ และการบริหารกระบวนการที่มีคุณภาพ มาออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการได้กำหนดขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ วิธีการปฏิบัติงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งระบุสิ่งที่ต้องการควบคุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในรูปของดัชนีวัดคุณภาพ โดยเน้นการปฏิบัติงานในผังกระบวนการที่เริ่มจากการวางแผน ออกแบบและดำเนินงาน ตรวจสอบ และมีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพสร้างมาตรฐานการทำงานอย่างต่อเนื่อง และมีการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ปรับปรุง และพัฒนาให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นการออกแบบ และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้เป็นการสร้างกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารกระบวนการอย่างมีคุณภาพ ของวิรวพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล(2544) กล่าวว่า ระบบบริหารกระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงานมาทบทวน พินิจพิเคราะห์อย่างละเอียด แล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบขั้นตอนใหม่ ให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จะสามารถลดแรงงานความยุ่งยาก ความผิดพลาด และการสิ้นเปลืองวัสดุให้น้อยลง ซึ่งเป็นแนวทางที่ดำเนินการได้ง่าย แต่ให้ผลตอบแทนได้มากภายในระยะเวลาสั้นๆ เพื่อให้ลูกค้า ได้รับประโยชน์ และพึงพอใจมากที่สุด

3.สภาพหลังการออกแบบ และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 การสร้างคู่มือปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานของกระบวนการอย่างมีคุณภาพ ทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกระบวนการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ และกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการ ดังแสดงในภาคผนวก ก ซึ่งคู่มือที่สร้างขึ้นนี้เป็นเอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติงานในระบบกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพที่ได้ออกแบบในครั้ง นี้ ได้สร้างคู่มือจากการประยุกต์ใช้หลักการบริหารตามมาตรฐาน ISO 9001 : 2000 และคู่มือปฏิบัติงานของสำนักงาน กพร. เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในกระบวนการที่ได้ออกแบบไว้ ช่วยให้สถานศึกษาขั้น

พื้นฐานสมุทรสงคราม มีกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำคู่มือให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความเหมาะสมในการนำไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งไปผู้นำกระบวนการบริหารงานวิชาการไปใช้มีความเห็นชอบด้วย มติเอกฉันท์ ดังนั้น คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

3.2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินงานวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพก่อนออกแบบและพัฒนากระบวนการออกแบบและพัฒนา และหลังออกแบบพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ ได้รับองค์ความรู้ ดังนี้

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ ได้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะต้องมีการดำเนินงานเป็นระบบที่ครอบคลุมอย่างเอาจริงจัง ทั้งกระบวนการดำเนินงานวิชาการ (กระบวนการสร้างคุณค่า) และกระบวนการพัฒนาคุณภาพงานบริหารงานวิชาการ (กระบวนการสนับสนุน) รวมทั้งจะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผังกระบวนการ ระเบียบวิธีการปฏิบัติ และการนำคู่มือการปฏิบัติงานไปใช้ พร้อมกับมีการนิเทศ ติดตามผลเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารงานวิชาการ

3.2.2 สามารถประยุกต์ใช้หลักการบริหารตามมาตรฐาน ISO 9001: 2000 และคู่มือปฏิบัติงานสำนักงาน กพร. ในการสร้างคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ และความเข้าใจในระบบบริหารกระบวนการอย่างมีคุณภาพที่ออกแบบใหม่ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในการนำกระบวนการบริหารงานวิชาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นรูปธรรมจะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวคิดกระบวนการคุณภาพ และการปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานเพราะค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ ในการบริหารจัดการศึกษาที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา

1.2 การนำกระบวนการบริหารงานวิชาการให้ไปใช้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติในการนำกระบวนการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ (กระบวนการสร้างคุณค่า) และกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริการงานวิชาการ(กระบวนการสนับสนุน) ให้สอดคล้องและตรงกับรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อระบบบริหารกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีศึกษาออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการการศึกษาชั้นพื้นฐานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดอื่น